

8.6.2026

VK/27660/2026

Införande av automatiserat beslutsförfarande vid skadeersättningar som grundar sig på statens skadeståndsansvar

1. Bakgrund

Statskontoret fattar årligen sammanlagt cirka 1 600 ersättningsbeslut som grundar sig på lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014), varav cirka 700 skador orsakade av allmänna intressebevakare blir anhängiga årligen.

Med stöd av lagen ersätts bland annat på basis av den allmänna intressebevakarens ersättningsansökan ekonomiska skador som huvudmannen för intressebevakningen orsakats. I regel förekommer ingen prövning från fall till fall av klara och enkla ärenden som en allmän intressebevakare orsakat och som ska behandlas och avgöras vid Statskontoret, utan i majoriteten av besluten beviljas huvudmannen för intressebevakningen den ringa kostnadsersättning eller ekonomiska skada som huvudmannen yrkar på (t.ex. en faktura som huvudmannen inte betalat och indrivningskostnader som orsakats av detta, uteblivna förmåner eller annan enkel ekonomisk skada). Enskild behandling av dessa ärenden i form av tjänstemannaarbete är inte ändamålsenligt. Automatisering gör det möjligt att koncentrera tjänstemannaarbetet till sådana ärenden där det är nödvändigt och motiverat på grund av ärendets art och omfattning för att ärendet ska skötas på rätt sätt.

Bestämmelser om automatiserat beslutsfattande inom förvaltningen finns i 8 b kap. i förvaltningslagen (434/2003). Dessutom föreskrivs i 6 a kap. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) om tjänsteansvar och förutsättningar för införande av automatiserat beslutsfattande.

Vid skadeersättningar som grundar sig på statens skadeståndsansvar har en konsekvensbedömning av dataskyddet gjorts. Närmare information om hanteringen av personuppgifter vid Statskontoret och utövandet av den registrerades rättigheter finns på Statskontorets webbplats.

2. Automatiserat beslutsfattande i skadeståndsärenden som grundar sig på statens skadeståndsansvar

Automatiserat beslutsfattande innebär att ersättningsyrkanden som kan avgöras schematiskt behandlas och avgörs automatiskt utan att en tjänsteman fattar ett uttryckligt beslut i ärendet. Statskontoret använder inte maskininlärning eller artificiell intelligens i det automatiserade beslutsfattandet. Automatiserat beslutsfattande används inte i ärenden som förutsätter att myndigheten utövar sin prövningsrätt. Sådana är bland annat andra än enkla ekonomiska skador som orsakats av en allmän intressebevakare. Negativa beslut utfärdas inte heller automatiserat.

Statskontoret kan fatta automatiserade beslut när de grundar sig på på förhand fastställda regler som kan programmeras i Statskontorets datasystem. De på förhand fastställda reglerna grundar sig på lag och vedertagen tillämpningspraxis.

3. Behandlingsregler och automatiseringens logik

8.6.2026

VK/27660/2026

I fråga om skadeersättningar som grundar sig på statens skadeståndsansvar grundar sig det automatiserade beslutsförfarandet på normer och regler. Detta innebär att automatiserat beslutsfattande kan tillämpas på beslut som grundar sig på lag och om vilka det finns anvisningar för förfarandet och som inte förutsätter prövning från fall till fall. Detta innebär också att man i det automatiserade beslutsfattandet inte använder en sådan logik som grundar sig på tillämpningar för artificiell intelligens eller statistiska eller vetenskapliga modeller.

Behandlingsreglerna beskrivs i bilagan till beslutet om införande.

4. Skyddsåtgärder i samband med automatiserat förfarande

4.1 Allmänna skyddsåtgärder

Enligt 53 f § i förvaltningslagen är en förutsättning för automatiserade avgöranden att den fysiska person som avgörandet avser avgiftsfritt till alla delar får begära omprövning av avgörandet. Detta tillämpas dock inte om en parts yrkande, som inte rör någon annan part, godkänns genom ett automatiserat avgörande. En begäran om omprövning eller ett jämförbart rättsmedel får inte avgöras automatiserat (53 e §). Av ett förvaltningsbeslut ska framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt var beslutet om införande finns att tillgå (53 g §).

Lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014) innehåller bestämmelser om handläggning av skadeståndsanspråk vid Statskontoret som grundas på statens allmänna skadeståndsansvar. Genom ett automatiserat beslut godkänns yrkande av en part som står under intressebevakning och som inte rör någon annan part. Part i ett ersättningsärende är huvudmannen som står under intressebevakning och som i ersättningsansökan företräds av en lagstadgad företrädare, en allmän intressebevakare. Endast sådana ansökningar som en allmän intressebevakare har gjort på sin huvudmans vägnar under tjänsteansvar behandlas automatiskt. Enligt 4 § 2 mom. i lagen om statens skadeståndsverksamhet får ändring i Statskontorets avgörande inte sökas genom besvär. Den som är missnöjd med ett avgörande får väcka talan mot staten i tingsrätten på det sätt som föreskrivs i fråga om tvistemål. Statskontoret ska underrätta den sökande om denna möjlighet i samband med att ersättningsavgörandet meddelas. I beslutet anges att ärendet har avgjorts automatiserat och var beslutet om införande finns att tillgå. Till beslutet fogas dessutom en anvisning om möjligheten att väcka talan enligt 4 § 2 mom. i ovan nämnda lag. Statskontoret avgör inte automatiskt yrkanden som innehåller prövning av ersättningsgrund, orsakssamband eller skadans omfattning. Med den elektroniska ansökningsblanketten (DAP), anvisningarna för intressebevakare och behandlingsreglerna är det i tillräcklig utsträckning möjligt att säkerställa att endast sådana enkla och tydliga ersättningsansökningar som beror på fel eller försummelse av intressebevakare och som inte omfattar prövning och som till sin grund och sitt belopp godkänns som sådana går till det automatiserade beslutsfattandet.

4.2. Skyddsåtgärder när föremålet för beslutet är en myndig eller minderårig person som står under intressebevakning

Ett automatiserat beslut kan gälla både myndiga och minderåriga personer. Föremålet för beslutsfattandet kan i enlighet med lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) vara en person som uppnått myndighetsåldern och som har förordnats en allmän intressebevakare eller en minderårig person vars vårdnadshavare helt eller delvis har befriats från sitt uppdrag och för vilken en allmän intressebevakare har förordnats (4 § och 7 § i lagen om förmyndarverksamhet). En intressebevakare som har förordnats för en myndig person ska vid sidan av huvudmannen självständigt föra talan i ärenden som hör till intressebevakarens uppdrag (15 § i förvaltningslagen). Föremålet för beslutsfattandet kan även vara en person vars handlingsbehörighet i fråga om ekonomiska

8.6.2026

VK/27660/2026

angelägenheter delvis eller helt har begränsats (18 §, 19 § i lagen om förmyndarverksamhet). Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på något annat sätt än genom omyndigförklaring, ska intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i (15.2 § i förvaltningslagen).

Utbetalningen av skadestånd grundar sig bland annat på bestämmelser i lagen om förmyndarverksamhet (45 §) och skadeståndslagen (412/1974). Enligt 45 § i lagen om förmyndarverksamhet är en intressebevakare som i sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet har åsamkat huvudmannen skada skyldig att ersätta skadan. Även lindrig oaktsamhet medför skadeståndsskyldighet, och skadeståndsskyldigheten omfattar såväl egendomsskador som person- och saksador, ifall skadorna har orsakats inom ramen för uppdraget, dvs. när intressebevakaren utfört sina uppgifter (RP 146/1998). När ersättningen fastställs iakttas principen om jämlikhet och likabehandling. Om inte något annat bestäms i lag utgör ett förordnande av en intressebevakare inget hinder för huvudmannen att själv förfoga över sin egendom eller företa rättshandlingar (14 § i lagen om förmyndarverksamhet). Om det är fråga om en ansökan som huvudmannen för intressebevakningen upprättat själv, fattar Statskontoret inte ett automatiserat beslut om den.

Rättigheterna och friheterna för en person som har en intressebevakare tryggas i Finland genom lagen om förmyndarverksamhet. Enligt 14 § i förvaltningslagen förs en omyndigs talan av den omyndigas intressebevakare eller vårdnadshavare. Enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) är syftet med förmyndarverksamheten att bevaka de personers intressen och rätt som till exempel på grund av omyndighet eller sjukdom inte själva kan sköta sina ekonomiska angelägenheter. Omyndig är den som inte har fyllt 18 år och den som har fyllt 18 år men förklarats omyndig. Intressebevakare för en minderårig (ett barn) är i regel vårdnadshavarna och för en myndig den som av domstolen eller förmyndarmyndigheten har förordnats till uppdraget. Intressebevakarens rätt att företräda sin huvudman verifieras med en Suomi.fi-fullmakt. Intressebevakaren ska se till att barnets eller den omyndiges rättigheter, friheter och intressen tryggas.

Endast positiva beslut, genom vilka en parts yrkande godkänns, kan utfärdas automatiserat.

4.3. Övriga skyddsåtgärder

Säkerställandet av icke-diskriminering beskrivs i behandlingsreglerna.

Kvaliteten på det automatiserade beslutsfattandet har säkerställts i enlighet med Statskontorets kvalitetssäkringsprocess. Kvaliteten på det automatiserade beslutsfattandet övervakas i enlighet med Statskontorets process för kvalitetskontroll.

Vid införandet av automatiserat beslutsfattande har man beaktat lagenligheten i behandlingen av personuppgifter och den registrerades rättigheter. Det automatiserade beslutsfattandet har beaktats i konsekvensbedömningen av dataskyddet.

5. Handlingar som ligger till grund för beslutet

Behandlingsregler för det automatiserade beslutsförfarandet i skadeståndsärenden som grundar sig på statens skadeståndsansvar
Centrala åtgärder inom kvalitetssäkring och kvalitetskontroll

6. Beslut om införande

8.6.2026

VK/27660/2026

Det automatiserade beslutsförfarandet i skadeståndsärenden som grundar sig på statens skadeståndsansvar införs den 15 juni 2026.

Om det automatiserade beslutsförfarandet tas ur bruk, ska Statskontoret bevara detta beslut om införande och de handlingar som ligger till grund för det i minst fem år efter att förfarandet togs ur bruk. Tidsfristen börjar löpa vid ingången av det år som följer på det år då förfarandet togs ur bruk (28 d § 3 mom. i informationshanteringslagen).

7. Sökande av ändring

I beslutet om införande är det fråga om en förvaltningsintern föreskrift. Detta beslut får inte överklagas genom besvär (6 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden).

8. Mer information

Mer information om det automatiserade beslutsförfarandet vid Statskontoret fås på adressen kirjaamo@valtiokonttori.fi eller på telefonnummer 029 550 2000/växel.

